

Rezime izvještaja guvernera – februar-mart 2019.

U Izvještaju guvernera za februar i mart 2019. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2019. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u februaru i martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2019. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore na osnovu kvartalnih procjena u 2018. godini iznosi 4,9%. Rast je ostvaren u sva četiri kvartala 2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine i to 4,5%, 4,9%, 5,0% i 4,8%, respektivno.

Cijene su u martu 2019. godine, u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,6%, dok je godišnja stopa inflacije u martu iznosila 0,8%.

Industrijska proizvodnja je u prva tri mjeseca 2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine zabilježila pad od 14,4%. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru prerađivačke industrije (-0,5%) i u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-27,5%), dok je rast proizvodnje zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena (9,5%).

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu povećan za 12,3%, a prevoz robe za 6,3%. U istom periodu povećan je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 7%, a prevoz robe smanjen za 39,7%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 0,6%, dok je prevoz robe smanjen za 3,5% u odnosu na 2017. godine.

U šumarstvu je u prva tri mjeseca 2019. godine, proizvedeno ukupno 7.554 m³ šumskih sortimenata, što je za 44,6% manje nego u istom periodu 2018. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prva tri mjeseca 2019. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 12,4% i rast efektivnih časova rada od 1,5% u odnosu na isti period 2018. godine.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2019. godine iznosio je 197.594 lica, što je za 1,1% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9% više u odnosu na mart 2018. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2019. godine iznosio 38.570 što predstavlja pad od 0,2% u odnosu na prethodni mjesec i pad od 17,9% u odnosu na mart 2018. godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS) vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 31. 03. 2019. godine, bio je 46.677 od kojih je 14.151 ili 30,3% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata nije se mijenjao, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2018. godine rast iznosio 7,5%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2019. godine iznosio 638,2 miliona eura, i bio je manji za 2,1% na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou bio veći za 10,6%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 31. 03. 2019. godine (14.151) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.291 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 31.486.960,91 euro što čini 4,9% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 11.860 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 606.694.092,25 eura, što čini 95,1% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2019. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,08% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 15,7% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,4% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 37,8% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.404 miliona eura na kraju marta 2019. godine, i bila je 0,5% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju marta iznosili 3.028,8 miliona eura i ostvarili su rast od 0,6% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na mart prethodne godine bili viši za 10,2%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 78% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u martu 2019. godine iznosili su 3.433,6 miliona eura, i zabilježili su mjesečni pad od 1,4%, dok u odnosu na mart 2018. godine bilježe rast od 6%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2019. godine iznosio je 518,1 milion eura,

i manji je u odnosu na prethodni mjesec za 2%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 4,4%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u martu iznosili su 217,8 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 5,3%, dok u odnosu na mart 2018. godine bilježe pad od 0,4%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2019. godine iznosili su 177,4 miliona eura i činili su 5,9% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 3,6%, dok su na godišnjem nivou bili manji za 11,5%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2019. godine iznosila je 6,27%, i bila je viša za 0,01 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2018. godine zabilježila pad od 0,43 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2019. godine iznosila je 6,30%, što predstavlja rast od 0,01 p. p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 0,75 p. p. u odnosu na mart 2018. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,52% na kraju marta 2019. godine i veća je za 0,02 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2018. godine ostvarila pad od 0,13 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 252,1 milion eura na kraju marta 2019. godine, i bilježi rast od 1,7 miliona eura ili 0,7% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 15 miliona eura ili 6,3%. Tokom marta 2019. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 55,1%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 44,9%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 22,1 milion eura za prva tri mjeseca 2019. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (84,5%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (15,5%).

U martu 2019. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od jedan milion eura kroz 138 transakcija. Ostvareni promet bio je za 49,3% veći nego u prethodnom mjesecu, prije svega zbog povećanja trgovine korporativnim obveznicama. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2019. godine iznosila je 3.110,6 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 2,7%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2019. godine bila 10.638,74

indeksna poena, bilježi rast od 0,7% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Indeks MNSE10 iznosio je 832,28 indeksna poena i bilježi rast od 1,9% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u martu 2019. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 24,4 miliona eura ili 0,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 147,5 miliona eura ili 3,1% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za mart više za 2,2%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u martu 2018. godine, ostvaren je rast od 6,2%. Izdaci budžeta iznosili su 171,9 miliona eura ili 3,6% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je niže za svega 0,3% u odnosu na mart prethodne godine, a u odnosu na plan za 8,8%.

Na kraju decembra 2018. godine, javni dug (bruto) Crne Gore iznosio je 3.268,6 miliona eura ili 70,8% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 393 miliona eura ili 8,5% BDP-a, a na spoljni dug 2.760 miliona eura ili 59,8% BDP-a, dok se na dug lokalnih samouprava odnosilo 115,6 miliona eura ili 2,5% BDP-a.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u februaru i martu.

U februaru i martu su sprovedene brojne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U kontekstu ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore (*ERP* 2019–2021), ostvareno je učešće na sastancima sa predstavnicima Generalnog direktorata EK za ekonomske i finansijske poslove (*DG ECFIN*) i Generalnog direktorata EK za susjedsku politiku i pregovore o proširenju (*DG NEAR*). Na zahtjev Kancelarije za evropske integracije, dostavljen je Prilog za Izvještaj EK o napretku Crne Gore za izvještajni period od 20. oktobra 2018. do 20. februara 2019. godine. Povodom godišnje ocjene Programa ekonomskih reformi Crne Gore 2019–2021, ostvareno je učešće na sastancima i sa predstavnicima Evropske centralna banke. Realizovane su dvije bilateralne posjete eksperata Narodne banke Belgije Sektoru za kontrolu banaka, na temu „*Rizici bazirani na on-site kontroli banaka*“, i temu „*LCR - koeficijent pokrivenosti likvidnosti*“. U okviru pregovaračkog poglavlja 32 – Finansijski nadzor, Kancelariji za evropske

integracije su proslijeđene tabele usklađenosti za podzakonske akte iz oblasti zaštite eura od falsifikovanja. Na zahtjev Ministarstva ekonomije, za potrebe izrade „II Priloga izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za period oktobar 2018-mart 2019“, dostavljen je predlog teksta iz nadležnosti Centralne banke vezano za poglavlje 20 – Preduzetnička i industrijska politika. Ostvareno je učešće u bilateralnoj posjeti Hrvatskoj narodnoj banci u Zagrebu, u periodu 21-22. mart, sa ciljem upoznavanja članova Radne grupe za usklađivanje sa *GDPR* s praktičnim iskustvima HNB u primjeni ove regulative.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.